

ing process, including e-textbooks, interactive courses, multimedia presentations, video and audio materials, test programs, simulators, virtual and augmented reality technologies, etc.

The study aimed to determine the role of digital learning objects in the development of professional competencies of future junior bachelors majoring in Nursing 223 who study at the Professional College of Medicine and Pharmacy of Poltava State Medical University.

The article analyzes which digital learning objects are the most popular among students of professional pre-higher education, including immersive technologies. They are based on virtual, augmented, and mixed reality phenomena. Future healthcare professionals can immerse themselves in a virtual environment using VR glasses and evaluate 3D projections of the human body and its individual organs. Anatomical elements can be rotated, zoomed in, separated from the overall model, and returned to ensure anatomical integrity. This creates the necessary basis for a clear understanding of the changes that occur in internal organs against the background of certain pathological conditions. Working with an interactive medical simulator that uses virtual patient technology also significantly develops clinical and critical thinking. By creating real-life clinical situations and working in real time, future professional junior bachelors can evaluate their actions, learn to make independent decisions and react quickly in critical situations. Multimedia presentations and independent work in Google Classroom also play an important role in developing professional, analytical, and practical skills.

Thus, digital learning objects play an essential role in developing professional competencies of future professional junior bachelors majoring in 223 Nursing and help prepare highly qualified, competitive future healthcare professionals.

Key words: students for professional higher education, digital learning objects, professional competence, immersive education, nurses.

ORCID and contributionship / ORCID автора та його внесок до статті:

Bobukh V. V.: <https://orcid.org/0000-0002-5165-2426> ^{BDEF}

Andreiko S. S.: <https://orcid.org/0000-0001-9619-0774> ^{ACDE}

Bilanova L. P.: <https://orcid.org/0000-0002-8830-525X> ^{CDEF}

Oliinichenko Ya. O.: <https://orcid.org/0000-0001-7724-7333> ^{CDE}

Bilash V. P.: <https://orcid.org/0000-0002-7178-3394> ^{CEF}

Bilash S. M.: <https://orcid.org/0000-0002-8351-6090> ^{AEF}

Shkolna O. V.: <https://orcid.org/0000-0002-5293-4396> ^{AD}

Conflict of interest / Конфлікт інтересів:

The authors declare no conflict of interest / Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Corresponding author / Адреса для кореспонденції

Andreiko Svitlana Stanislavivna / Андрейко Світлана Станіславівна

Poltava State Medical University / Полтавський державний медичний університет

Ukraine, 36000, Poltava, 23 Shevchenko str. / Адреса: Україна, 36000, м. Полтава, вул. Шевченка 23

Tel.: +380951968018 / Тел.: +380951968018

E-mail: andreikosvitlana51@gmail.com

A – Work concept and design, B – Data collection and analysis, C – Responsibility for statistical analysis, D – Writing the article, E – Critical review, F – Final approval of the article / A – концепція роботи та дизайн, B – збір та аналіз даних, C – відповідальність за статичний аналіз, D – написання статті, E – критичний огляд, F – остаточне затвердження статті.

Received 19.09.2024 / Стаття надійшла 19.09.2024 року

Accepted 17.02.2025 / Стаття прийнята до друку 17.02.2025 року

DOI 10.29254/2077-4214-2025-1-176-329-336

UDC 378.147:611.01=161.2

Hryn V. H., Leshchenko T. O., Sharbenko T. V., Tykhonova O. O.,

Bilash V. P., Yufymenko V. G., Fedorchenko I. L.

VECTORS OF INTEGRATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE DEPARTMENT OF HUMAN ANATOMY WITH THE DEPARTMENT OF UKRAINIAN STUDIES AND HUMANITIES

Poltava State Medical University, Poltava (Poltava, Ukraine)

fedorchenkoigor@ukr.net

The article discusses the importance of integrating the teaching of human anatomy and Ukrainian studies for the quality training of future medical professionals. Anatomy is a fundamental discipline, the knowledge of which is necessary for understanding the structure of the human body and further medical practice. At the same time, proper command of the professional Ukrainian language, including anatomical terminology, is an equally important aspect of a doctor's professional competence.

The article emphasises the role of the human anatomy departments and Ukrainian studies and humanities in developing students' professional, linguistic and cultural competences. The authors focus on the problems associated with using and compiling anatomical nomenclature in Ukrainian, particularly the need for professional language editing and accentuation. The use of anatomical terms in Ukrainian language classes allows us to combine linguistic aspects, expand students' vocabulary, and enrich the cultural context. The use of modern teaching methods, such as modular and project-based learning and immersive technologies (VR and AR), contribute to better learning in practical classes.

Thus, integrating the educational process will help improve the level of professional training of future doctors, form their national consciousness, and develop interdisciplinary thinking. Knowledge of anatomical nomenclature combined with an understanding of its connection with Ukrainian culture and language will improve communication with patients and promote a deeper understanding of national traditions in medicine.

Key words: integration of educational processes, Department of Anatomy, Department of Ukrainian Studies, medical education, anatomical nomenclature, Ukrainian language, cultural competence.

Introduction.

Modern Ukrainian higher medical education is not limited to studying anatomy, physiology or pharmacology, as physicians must be culturally educated, ethically aware and linguistically competent. In this context, the Department of Human Anatomy and the Department of Ukrainian Studies and Humanities at Poltava State Medical University perform complementary functions, as each of them has a unique contribution to forming a competent medical specialist who can communicate at both professional and general cultural levels. This connection is even more important today, when Ukraine is actively developing its medical and educational systems based on national values.

Integration between different educational components is becoming increasingly relevant and necessary in the modern educational process [1, 2, 3, 4].

This is especially important for medical higher education institutions, where the study of human anatomy is essential and where the educational process pays close attention to the formation of an in-depth awareness of national identity, knowledge of the national cultural heritage and basic segments of the language of the future profession, which is ensured through the study of the elective course 'Ukrainian Studies' and the main course 'Ukrainian for Specific Purposes'. In view of this, it is important to consider the forms and ways of integrating the educational process of the Department of Human Anatomy together with the Department of Ukrainian Studies and Humanities, especially with regard to the use of anatomical nomenclature, which is important for the development of specialists in both the medical and linguistic fields [5, 6].

In such a necessary interdepartmental integration, close attention should be paid to the practical issues of spelling anatomical terms in Ukrainian. This is an important part of the anatomical nomenclature and contributes to the formation of healthcare professionals' professional literacy [6, 7].

The importance of accurate and understandable anatomical nomenclature in the Ukrainian language cannot be overestimated. Ukraine's linguistic peculiarities differ from the English or Latin languages on which international medical terminology is based. Therefore, adapting medical terms requires a unique approach that considers both the translation's accuracy and its national specifics. Incorrect translation can lead to a misunderstanding of terms, affecting the quality of medical care. Linguists can identify the points where additional correction of terminology

is needed to avoid misunderstandings [7, 8, 9, 10, 11].

The aim of the study.

To consider ways to integrate the educational process of the Department of Human Anatomy with the Department of Ukrainian Studies and Humanities.

Main part.

The Department of Human Anatomy is central to the system of medical training. Anatomy is a fundamental discipline that provides basic knowledge about the structure of the human body, which is necessary for understanding pathologies, diagnostic procedures and medical manipulations. Studying anatomy develops analytical thinking in future doctors and lays the foundation for further development in any medical speciality. However, the complex anatomical terminology requires learning and the correct understanding and competent use of the Ukrainian language terminology, which includes nationally adapted terms corresponding to the standardised Ukrainian language.

For its part, the Department of Ukrainian Studies and Humanities is responsible for the linguistic training of future doctors, forming their competences in the professional Ukrainian language while studying the mandatory component of all EPP 'Ukrainian for Professional Purposes'. The Department's mission is to help future doctors master national language norms and deepen their knowledge of the national mental values of the Ukrainian people, which is necessary for the development of respect for patients and the cultural competence of medical professionals.

The main task of integrating the educational process is to develop the skills of a systematic approach and awareness of the value of understanding the object of their work. Integration of educational processes improves the quality of education and contributes to the formation of interdisciplinary links. Such cooperation involves synthesising knowledge and methods of different disciplines, which allows for the comprehensive development of competencies by students of higher medical education [12, 13, 14].

The targeted strengthening and expansion of interdisciplinary links should occur while maintaining individual learning components' theoretical and practical integrity. Only such integration will increase the motivation of higher education students to acquire knowledge and develop practical skills through an interdisciplinary approach, improve their understanding of the relationship between theoretical knowledge and its practical applica-

tion, and develop a deeper understanding of both anatomical terminology and basic professional terminology.

The Department of Human Anatomy plays an essential role in the training of future healthcare professionals, forming their understanding of the human body's structure, shape and functions. On the other hand, the Department of Ukrainian Studies and Humanities' leading mission is to form national consciousness and promote the development of students' linguistic, cultural and historical identity. Integrating these two disciplines through anatomical nomenclature allows us to combine scientific knowledge and national identity in the educational process. We consider the following vectors of integration activities of the departments to be productive: specificity of translation of medical terms; spelling nuances; accents in anatomical names; semantically correct use of synonyms and paronyms in medical vocabulary; culture of the doctor's speech; difficulties that may arise when using professional terms in everyday practice [15, 16, 17].

Anatomical nomenclature is the official language of medicine, a system of special terms describing the structure and functions of human organs and systems, and it requires special attention and integrative interaction between anatomists and linguists. It is of Latin origin and has become a universal language for medical professionals worldwide. The compilation and publication of anatomical nomenclature is a highly responsible and important task, the successful and scientifically sound implementation of which can only be ensured by the joint efforts of anatomists and professional philologists in interdepartmental integration. Unfortunately, we must admit that many unresolved problems remain in this scientific and practical segment of providing quality higher medical education. For example, the "International Anatomical Nomenclature", edited by Professors I.I. Bobryk and V.G. Koveshnikov with the broad involvement of Ukrainian anatomists [18] and approved by the IV Congress of Anatomists, Histologists, Embryologists and Topographical Anatomists of Ukraine (Ivano-Frankivsk, 1995), is referred to in the subtitle as the 'Ukrainian standard'. It is noteworthy that the preface mentions the principles of compiling the anatomical nomenclature by the heads of the anatomy departments of Ukraine, but does not mention the participation of linguists in the creation of terms per the norms of the Ukrainian literary language. Obviously, the lack of professional language editing has led to several annoying mistakes in this edition. In our opinion, the following terms need to be discussed and corrected in accordance with the norms: *head* (*capitulum*, *capitatum*, *intercapitatis*, etc.), *peripheral* (e.g., nervous system), *frontal*, *forehead*, *lacrimal*, *vestibule*, *girdle* (pelvic, shoulder), *falciform*, *fimbriae*, *pons*, *planar*, *projection*, *helix*, *cochlea*, *vortex*, etc

We are convinced that the anatomical nomenclature should also record the accents in Ukrainian anatomical terms (*lemísh*, *shchélepa* (and in all derivatives the accent does not change!)), *záloza*, *kúshka*, etc.).

The preface to this edition states: 'The proposed edition is the first official list of Ukrainian terms in the International Anatomical Nomenclature. This list should be constantly improved with the broad participation of all anatomists of Ukraine' [18]. Obviously, in order to improve the anatomical nomenclature, there is still a need for integrative interaction between the depart-

ments of anatomy and Ukrainian studies, where there are linguists of a high professional level, with a highly specialised focus of research and extensive experience in practical activities in a medical university.

The use of anatomical terms in teaching the Ukrainian language for professional purposes has become an innovative and productive form of integration. This allows:

1. Combine linguistic aspects. Many anatomical terms of Latin origin have analogues in the Ukrainian language. For example, terms describing body parts, organs and systems can be compared with Ukrainian folk names and terms used in the past.

2. To expand students' vocabulary. Medical students will be able to expand their knowledge through an in-depth study of the etymology of terms, finding their roots in Latin and Old Ukrainian. This will broaden their linguistic outlook and deepen their linguistic competence.

3. To enrich the cultural context. Using anatomical nomenclature in Ukrainian studies can demonstrate how medical terminology has influenced the development of languages and cultures, including Ukrainian. After all, even in folk medicine, certain terms had their specific Ukrainian version, which allows us to study the language through the prism of anatomy and vice versa.

Joint educational projects can integrate the educational processes of the Department of Human Anatomy and the Department of Ukrainian Studies and Humanities. One vector could be the organisation of interdisciplinary courses where students can study human anatomy through the prism of Ukrainian studies.

Course "Anatomical nomenclature and Ukrainian vocabulary". Such a course could include studying anatomical terms, their origin and use in the Ukrainian language environment. Students could study how anatomical nomenclature influences the modern Ukrainian language and how it was introduced in medical texts in Ukrainian.

Joint research projects on the history of medicine. Joint research projects on the history of medicine and anatomy in Ukraine could be a productive integration method. Higher education students could research how anatomy developed in Ukraine, how Ukrainian doctors influenced the development of medicine, and how medical terminology was formed in different periods of history.

Practical tasks in Ukrainian studies through anatomy. For example, students can be asked to prepare research papers on topics related to Ukrainian traditional medicine in the context of anatomical knowledge. This could be a study of how certain parts of the body or organs were called in different parts of Ukraine and how these names have remained.

Integration of the educational process requires a clear methodological basis. To achieve the effectiveness of such integration, modern teaching methods based on an interdisciplinary approach, including modular and project-based learning, as well as immersive learning methods, are necessary [19].

The creation of training modules that combine material on anatomy and the Ukrainian language for professional purposes will facilitate a systematic approach for higher medical education students to study both disciplines. For example, a module may consist of studying the anatomy of a particular body system and highlight-

ing the difficulties and problematic issues of using relevant anatomical terms [20].

Students can carry out joint projects at the intersection of anatomy and Ukrainian studies. These projects can cover the historical aspects of the development of medicine in Ukraine, compare anatomical terms in different cultures, or present Ukrainian medical traditions.

Using interactive platforms for training will help improve the learning experience. These can be video lectures, online seminars, or the use of immersive technologies (mobile multimedia complex "Oniko" with virtual and augmented reality (VR and AR)), where anatomical knowledge will be linked to the Ukrainian language and culture [21].

Integration of the Department of Human Anatomy's educational process with the Department of Ukrainian Studies and Humanities can have numerous practical benefits, such as raising the level of professional training, forming national consciousness, and interdisciplinary thinking. Future healthcare professionals will not only be proficient in anatomical nomenclature, but will also understand its connection to Ukrainian culture and language, which will help them communicate with patients. Students will be able to understand better national traditions and the history of medical development in Ukraine, which will help strengthen their national identity. Integrating different disciplines helps develop the ability to think holistically, which is extremely important for healthcare professionals who have to work with different aspects of human health.

Conclusions.

The integration of the educational process of the Department of Human Anatomy with the Department of Ukrainian Studies and Humanities is a promising direction that allows for the combination of medical and humanitarian knowledge. The use of anatomical nomenclature in the context of Ukrainian studies helps to expand students' vocabulary, improve their understanding of medical terminology, and shape their cultural and historical consciousness.

It is necessary to periodically review the international standard anatomical terminology to add names of new entities, remove archaic terms and correct errors in existing terms. It is recommended that competent Ukrainian philologists be included in the team of authors to ensure the most accurate and nationally adapted translation of anatomical terms. This approach will help improve future doctors' language literacy and, consequently, the quality of their professional training. In addition, the involvement of linguists will help to avoid mistakes and ambiguities in medical texts, which is critical for the accuracy of communication in the medical field.

Thus, such interdepartmental cooperation can become an important tool for training future medical professionals who will have professional knowledge and an understanding of national traditions and the history of medical development in Ukraine. This approach contributes to the formation of educated doctors who not only possess professional knowledge, but also feel responsible for their language and culture, which is an integral part of their identity and professional competence.

DOI 10.29254/2077-4214-2025-1-176-329-336

УДК 378.147:611.01=161.2

Гринь В. Г., Леценко Т. О., Шарбенко Т. В., Тихонова О. О., Білаш В. П., Юфименко В. Г., Федорченко І. Л.

ВЕКТОРИ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ З КАФЕДРОЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

fedorchenkoigr@ukr.net

У статті розглянуто важливість інтеграції викладання анатомії людини та українознавства для якісної підготовки майбутніх медичних працівників. Анатомія є фундаментальною дисципліною, знання якої необхідні для розуміння будови людського тіла та подальшої медичної практики. Водночас, належне володіння фаховою українською мовою, зокрема анатомічною термінологією, є не менш важливим аспектом професійної компетентності лікаря.

У статті підкреслено роль кафедр анатомії людини та українознавства та гуманітарної підготовки у формуванні професійних та мовно-культурних компетентностей студентів. Автори акцентують увагу на проблемах, пов'язаних з використанням та укладанням анатомічної номенклатури українською мовою, зокрема на необхідності професійного мовного редагування та фіксації наголосів. Використання анатомічних термінів на заняттях з української мови дозволяє поєднати лінгвістичні аспекти, розширити лексичний запас студентів та збагатити культурний контекст. Застосування сучасних методів навчання модульне та проектне навчання, імерсивні технології (VR та AR), сприяють кращому засвоєнню матеріалу на практичних заняттях.

Таким чином, інтеграція освітнього процесу сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх медиків, формуванню їхньої національної свідомості та розвитку міждисциплінарного мислення. Володіння анатомічною номенклатурою в поєднанні з розумінням її зв'язку з українською культурою та мовою покращить комунікацію з пацієнтами та сприятиме глибшому розумінню національних традицій в медицині.

Ключові слова: інтеграція освітніх процесів, кафедра анатомії, кафедра українознавства, медична освіта, анатомічна номенклатура, українська мова, культурна компетентність.

Вступ.

Сучасна українська вища медична освіта не обмежується лише вивченням анатомії, фізіології чи фармакології, оскільки медики мають бути культурно освіченими, етично свідомими й мовно грамотними. У цьому контексті кафедра анатомії людини і кафедра українознавства та гуманітарної підготовки Полтавського державного медичного університету виконують взаємодоповнювальні функції, адже кожна з них має унікальний внесок у формування компетентного медичного фахівця, здатного комунікувати і на професійному, і на загальнокультурному рівнях. Цей зв'язок набуває ще більшої значущості в умовах сьогодення, коли Україна активно розвиває свою медичну й освітню систему, спираючись на національні цінності.

У сучасному освітньому процесі інтеграція між різними освітніми компонентами стає все більш актуальною і необхідною [1, 2, 3, 4].

Це особливо важливо для медичних закладів вищої освіти, де вивчення анатомії людини є базовим і де в освітньому процесі пильну увагу звертають на формування в здобувачів освіти поглибленого усвідомлення національної ідентичності, знань про вітчизняний культурний спадок і базові сегменти мови майбутньої професії, що забезпечується завдяки вивченню ВК «Українознавство» і ОК «Українська мова за професійним спрямуванням». З огляду на це, важливо розглянути форми і способи інтеграції освітнього процесу кафедри анатомії людини спільно з кафедрою українознавства та гуманітарної підготовки, особливо щодо використання анатомічної номенклатури, важливої для розвитку спеціалістів і в медичній сфері, і в лінгвістичній [5, 6].

Пильну увагу в такій необхідній міжкафедральній інтеграції мають привертати практичні питання правопису анатомічних термінів українською мовою, що є важливою частиною анатомічної номенклатури та сприяє формуванню професійної грамотності медичних працівників [6, 7].

Важливість точного і зрозумілого формування анатомічної номенклатури українською мовою не можна переоцінити. Україна має власні мовні особливості, які відрізняються від англійської чи латинської мов, на яких базується міжнародна медична термінологія. Тому адаптація медичних термінів вимагає особливого підходу, що враховує і точність перекладу, і його національну специфіку. Неправильний переклад може призвести до неправильного розуміння термінів, що своєю чергою позначиться на якості медичної допомоги. Мовознавці здатні виявити такі моменти, де необхідна додаткова корекція термінології для уникнення непорозумінь [7, 8, 9, 10, 11].

Мета дослідження.

Розглянути способи інтеграції освітнього процесу кафедри анатомії людини з кафедрою українознавства та гуманітарної підготовки.

Основна частина.

Кафедра анатомії людини займає центральне місце в системі підготовки лікарів. Анатомія – це фундаментальна дисципліна, що забезпечує базові знання про структуру людського тіла, необхідні для розуміння патологій, діагностичних процедур і медичних маніпуляцій. Вивчення анатомії формує в майбутніх медиків аналітичне мислення й закладає основи для подальшого розвитку в будь-якій медичній спеціальності. Однак складна анатомічна термінологія потре-

бує не лише вивчення, а й правильного розуміння і грамотного використання української мовної терміносистеми, яка включає національно адаптовані терміни, відповідні вноормованій українській мові.

Кафедра українознавства та гуманітарної підготовки, зі свого боку, відповідає за лінгвістичну підготовку майбутніх лікарів, формуючи їхні компетентності з фахової української мови в процесі вивчення обов'язкового компонента всіх ОПП «Українська мова за професійним спрямуванням». Місія кафедри – допомогти майбутнім медикам опанувати національні мовні норми, поглибити знання національних ментальних цінностей українського народу, що необхідно для розвитку поваги до пацієнтів і для культурної компетентності медичних працівників.

Основне завдання інтеграції освітнього процесу полягає у виробленні в майбутніх фахівців навичок системного підходу й усвідомлення цінності уявлень про об'єкт своєї діяльності. Інтеграція освітніх процесів не лише дозволяє підвищити якість навчання, а й сприяє формуванню міждисциплінарних зв'язків. Така співпраця передбачає синтез знань і методик різних дисциплін, що дає змогу виконувати комплексне формування компетентностей здобувачами вищої медичної освіти [12, 13, 14].

Важливо усвідомлювати, що цілеспрямоване посилення й розширення міждисциплінарних зв'язків має відбуватися за умов збереження теоретичної та практичної цілісності окремих навчальних компонентів. Тільки така інтеграція дозволить посилити мотивацію здобувачів вищої освіти до засвоєння знань і формування практичних навичок через міждисциплінарний підхід; покращити розуміння здобувачами вищої освіти зв'язку між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням; сформулювати глибше розуміння і анатомічної термінології, і базової фахової термінології.

Кафедра анатомії людини відіграє важливу роль у підготовці майбутніх медичних працівників, формуючи їхнє уявлення про структуру, форму й функції людського тіла. З іншого боку, провідна місія кафедри українознавства та гуманітарної підготовки – формувати національну свідомість, сприяти розвитку мовно-культурної та історичної ідентичності студентів. Інтеграція цих двох навчальних дисциплін через використання анатомічної номенклатури дозволяє об'єднати наукові знання й національну ідентичність в освітньому процесі. Продуктивними вважаємо такі вектори інтеграційної діяльності кафедр: специфіка перекладу медичних термінів; правописні нюанси; наголоси в анатомічних назвах; семантично правильне вживання синонімів і паронімів у медичній лексиці; культура мови лікаря; труднощі, які можуть виникати під час використання професійних термінів у повсякденній практиці [15, 16, 17].

Особливої уваги та інтеграційної взаємодії між ученими-анатомами й мовознавцями потребує анатомічна номенклатура як офіційна мова медицини, система спеціальних термінів, що описують будову і функції органів і систем людини. Вона має латинське походження і стала універсальною мовою для медичних працівників усього світу. Укладання й видання анатомічної номенклатури – украй відповідальна і надзвичайно важлива справа, успішне й науково обґрунтоване виконання якої можуть забезпечити лише спільні зусилля вчених-анатомів і філологів-професіоналів у процесі міжкафедральної інтеграційної вза-

ємодії. На жаль, мусимо визнати, що в цьому науково-практичному сегменті забезпечення якісної вищої медичної освіти досі чимало нерозв'язаних проблем. До прикладу, «Міжнародна анатомічна номенклатура», видана за редакцією професорів І.І.Бобріка і В.Г.Ковешнікова із широким залученням анатомів України [18] і затверджена IV з'їздом анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України (м. Івано-Франківськ, 1995), у підзаголовку позначена як «український стандарт». Характерно, що в передмові зазначено про принципи укладання анатомічної номенклатури завідувачами кафедр анатомії України, проте не згадано про участь лінгвістів у термінотворенні згідно з нормами української літературної мови. Очевидно, що відсутність професійного мовного редагування і призвела до наявності в цьому виданні низки прикрих помилок. На наш погляд, згідно з нормами потребують обговорення й корекції такі терміни: *головка* (*головочка, головчаста, міжголовкова* та ін.), *периферійний* (напр., *нервова система*), *лобовий, чоло, слъзовий, присінок, пояса* (тазового, плечового), *серпоподібний, торочки, мостУ, підшововий, проєкційний, завиток, завитка, вихри* та ін.

Ми переконані, що в анатомічній номенклатурі необхідно також фіксувати наголоси в українських анатомічних термінах (*леміш, щéлепа* (і в усіх похідних наголос не змінюється!), *зáлоза, кíшка* та ін.).

У передмові до цього видання зазначено: «Пропоноване видання є першим офіційним переліком українських термінів у Міжнародній анатомічній номенклатурі. Цей перелік має постійно удосконалюватися за широкої участі всіх анатомів України» [18]. Очевидно, що для вдосконалення анатомічної номенклатури досі конче необхідна інтеграційна взаємодія між кафедрами анатомії та українознавства, де є мовознавці високого професійного рівня, із вузькоспеціалізованою спрямованістю наукових досліджень і багатим досвідом практичної діяльності в медичному виші.

Інноваційною й продуктивною формою інтеграції стало використання анатомічних термінів у викладанні української мови за професійним спрямуванням. Це дозволяє:

1. Поєднати лінгвістичні аспекти. Багато анатомічних термінів латинського походження мають аналогії в українській мові. Скажімо, терміни, що описують частини тіла, органи й системи, можна порівняти з українськими народними назвами і термінами, які використовувалися в минулому.

2. Розширити лексичний запас студентів. Здобувачі вищої освіти медичних спеціальностей зможуть розширити свої знання завдяки поглибленому вивченню етимології термінів, знаходячи їхні корені в латинській і давньоукраїнській мовах. Це дозволить розширити їхній лінгвістичний світогляд і поглибити мовну компетентність.

3. Збагатити культурний контекст. Використання анатомічної номенклатури в українознавстві може продемонструвати, як медична термінологія вплинула на розвиток мов і культур, зокрема на українську. Адже ще в народній медицині певні терміни мали свій специфічний український варіант, що дозволяє вивчати мову крізь призму анатомії й навпаки.

Інтеграція освітнього процесу кафедри анатомії людини і кафедри українознавства та гуманітарної підготовки може відбуватися через спільні навчальні

проекти. Одним із таких векторів може стати організація міждисциплінарних курсів, де студенти зможуть вивчати анатомію людини крізь призму українознавства.

Курс «Анатомічна номенклатура й українська лексика». Такий курс може охоплювати вивчення анатомічних термінів, їхнє походження й використання в українському мовному середовищі. Здобувачі вищої освіти могли б досліджувати, як анатомічна номенклатура впливає на сучасну українську мову, а також як її впроваджували в медичних текстах українською мовою.

Проекти з історії медицини. Спільні дослідницькі проекти з історії медицини та анатомії в Україні можуть стати продуктивним способом для інтеграції. Здобувачі вищої освіти могли б досліджувати, як розвивалася анатомія в Україні, як впливали українські лікарі на розвиток медицини, як формувалася медична термінологія в різні періоди історії.

Практичні завдання з українознавства через анатомію. До прикладу, студентам можна пропонувати підготувати дослідницькі роботи на теми, пов'язані з українською традиційною медициною, у контексті анатомічних знань. Це може бути вивчення того, як на різних територіях України називали окремі частини тіла або органи та як ці назви збереглися донині.

Інтеграція освітнього процесу потребує чіткої методологічної основи. Для досягнення ефективності такої інтеграції необхідно застосовувати сучасні методи навчання, що базуються на міждисциплінарному підході, зокрема модульне і проєктне навчання, а також імерсивні методи навчання [19].

Створення навчальних модулів, що об'єднують матеріал з анатомії та української мови за професійним спрямуванням, сприятиме системному підходу здобувачів вищої медичної освіти до вивчення обох дисциплін. Наприклад, модуль може складатися з вивчення анатомії певної системи організму та висвітлення труднощів і проблемних питань уживання відповідних анатомічних термінів [20].

Студенти можуть виконувати спільні проєкти на перетині анатомії та українознавства. Це може бути дослідження, яке охоплює історичні аспекти розвитку медицини в Україні, порівняння анатомічних термінів у різних культурах або створення презентацій про українські медичні традиції.

Використання інтерактивних платформ для проведення навчання сприятиме кращому засвоєнню матеріалу. Це можуть бути відеолекції, онлайн-семінари або використання імерсивних технологій (мобільний мультимедійний комплекс «Онiко» з режимом роботи у віртуальній та доповненій реальності (VR і AR)), де анатомічні знання будуть пов'язуватися з українською мовою і культурою [21].

Інтеграція освітнього процесу кафедри анатомії людини спільно з кафедрою українознавства та гуманітарної підготовки може мати численні практичні переваги – підвищення рівня професійної підготовки, формування національної свідомості, а також міждисциплінарне мислення. Майбутні медичні працівники не тільки володітимуть анатомічною номенклатурою, а й розумітимуть її зв'язок з українською культурою і мовою, що допоможе їм у спілкуванні з пацієнтами. Здобувачі вищої освіти зможуть краще зрозуміти національні традиції й історію розвитку медицини в Україні, що сприятиме зміцненню їхньої

національної ідентичності. Інтеграція різних дисциплін сприяє розвитку здатності до комплексного мислення, що вкрай важливо для медичних працівників, які мають працювати з різними аспектами людського здоров'я.

Висновки.

Інтеграція освітнього процесу кафедри анатомії людини з кафедрою українознавства та гуманітарної підготовки – перспективний напрям, що дозволяє об'єднати медичні й гуманітарні знання. Використання анатомічної номенклатури в контексті українознавства сприяє розширенню лексичного запасу студентів, покращує їхнє розуміння медичної термінології та формує культурно-історичну свідомість.

Необхідно періодично переглядати міжнародну стандартну анатомічну термінологію, щоб додавати назви нових сутностей, видаляти архаїчні терміни й виправляти помилки в наявних термінах. Рекомендовано обов'язково залучати компетентних філологів-україністів до складу авторського колективу для забезпечення максимально точного й національно адаптованого перекладу анатомічних термінів. Такий підхід сприятиме підвищенню рівня мовної грамотності майбутніх лікарів, а отже, якості їхньої професійної підготовки. Крім того, участь фахівців із мовознавства допоможе уникнути помилок і двозначностей у медичних текстах, що є критично важливим для точності комунікації у медичній сфері.

Отже, така міжкафедральна співпраця може стати важливим інструментом підготовки майбутніх спеціалістів у галузі медицини, які будуть володіти не лише професійними знаннями, а й розумінням національних традицій та історії розвитку медицини в Україні. Цей підхід сприяє формуванню освічених лікарів, які не лише володіють професійними знаннями, а й відчують відповідальність перед своєю мовою і культурою, що є невід'ємною частиною їхньої ідентичності та професійної компетентності.

Отже, така міжкафедральна співпраця може стати важливим інструментом підготовки майбутніх спеціалістів у галузі медицини, які будуть володіти не лише професійними знаннями, а й розумінням національних традицій та історії розвитку медицини в Україні. Цей підхід сприяє формуванню освічених лікарів, які не лише володіють професійними знаннями, а й відчують відповідальність перед своєю мовою і культурою, що є невід'ємною частиною їхньої ідентичності та професійної компетентності.

References / Література

- Humenna NV. Mizhdystsiplinarna intehtatsiia u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv medychnoi haluzi. Innovatsiina pedahohika. 2019;18(1):121-6. [in Ukrainian].
- Humenna NV. Osoblyvosti realizatsii mizhdystsiplinarnoi intehtatsii u medychnykh zakladakh vyshchoi osvity. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. 2021;74(2):156-60. [in Ukrainian].
- Pinchuk VA, Delva MYu, Hryn KV, Bilko VV. Formuvannia profesiinoi kompetentsii zdobuvachiv vyshchoi medychnoi osvity z vykorystanniam intehtrovanykh ta binarnykh zaniat pry vykladanni klinichnykh dystsyplin. Vytoky pedahohichnoi maisternosti. 2023;(31):192-5. [in Ukrainian].
- Yurakh OM, Pastukh MB, Popadynets OH, Kocherha ZR, Pavlykivska BM. Metodyka pidhotovky ta osoblyvosti provedennia binarnykh lekttsii u medychnykh zakladakh vyshchoi osvity. Medychna osvita. 2022;(2):63-70. DOI: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.2.13270>. [in Ukrainian].
- Leshchenko TO, Sharbenko TV. Spetsyfika anatomichnykh terminiv – nazv utvoriv shchelepno-lytsevoi dilianky. Ukrainskyi stomatolohichnyi almanakh. 2010;5:3-5. [in Ukrainian].
- Cherkasov VG, Bobrik II, Guminsky YY, Kovalchuk OI. Mizhnarodna anatomichna terminolohiya (latynski, ukrayinski, rosiyski ta anhliyski ekvivalenty). Vinnytsia: Nova Knyha; 2010. 392 s. [in Ukrainian].
- Hryn V, Yudina K, Donchenko V, Zhamardiy V, Horoshko V. Eponymous terms in the morphology of angioarchitectonics of the human head. Wiad Lek. 2022;75(6):1583-91. DOI: [10.36740/WLek202206129](https://doi.org/10.36740/WLek202206129).
- Svitlitsky A, Chernyavsky A, Matvieishyna T, Shcherbakov M. Main Sources of Origin of Anatomical Terms. The Ukrainian Scientific Medical Youth Journal. 2024;147(2):122-8. DOI: <https://doi.org/10.32345/SUPPLEMENT.2.2024.122-128>.
- Leshchenko TO, Zhovnir MM. Nahalni problemy vnormovanosti terminolohichnoho instrumentarii stomatolohichnoi haluzi. Mova. 2018;29:5-10. [in Ukrainian].
- Leshchenko T, Zhovnir M. Stomatolohichnyi naukovyi dyskurs: pytome ukrainske vs. inshomovne v terminolohii. Molodyi vchenyi. 2018;9.1(61.1):69-74. [in Ukrainian].
- Leshchenko TO, Zhovnir MM. Osoblyvosti normatyvnoho naholoshuvannia fakhovoi leksyky stomatolohiv. Kultura slova. 2022;96:239-52. [in Ukrainian].
- Leshchenko TO, Zhovnir MM. Revitalizatsiia pytomykh natsionalnykh leksem u naukovomu medychnomu dyskursi. Zakarpatski filolohichni studii. 2022;2(1):40-6. [in Ukrainian].
- Leshchenko TO, Zhovnir MM. Standart i realii movnoho vtilennia naukovoho stomatolohichnoho dyskursu. Molodyi vchenyi. 2020;9.1(85.1):49-53. [in Ukrainian].
- Bilash VP. Rol ta aktualnist mizhdystsiplinarnoi intehtatsii pry vyvchenni anatomii liudyny. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2021;3(161):185-8. [in Ukrainian].
- Hryn V, Hryn K, Delva M, Herasymenko L, Kostylenko Yu. Kompetentnisnyi pidkhid dlia formuvannia kreatyvnoi ta motyвовanoi osobystosti zdobuvacha vyshchoi medychnoi osvity. Vytoky pedahohichnoi maisternosti. 2024;(33):31-41. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2024.33.309941>. [in Ukrainian].
- Zhao X, Goldman E, Banani T, Kline K, Brown K, Lee J, et al. The process of curricular integration and its effects on anatomical knowledge retention. Clin Anat. 2020;33(6):960-8. DOI: [10.1002/ca.23632](https://doi.org/10.1002/ca.23632).
- Leshchenko TO, Sharbenko TV, Yufymenko VH. Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam. 2-e vyd. Lviv: Mahnoliia 2006; 2024. 366 s. [in Ukrainian].
- Bobryk II, Koveshnikov VH. Mizhnarodna anatomichna nomenklatura. Kyiv: Zdorovia; 2001. 328 s. [in Ukrainian].
- Marecková E, Simon F, Cervený L. On the new anatomical nomenclature. Ann Anat. 2001;183(3):201-7. DOI: [10.1016/S0940-9602\(01\)80215-6](https://doi.org/10.1016/S0940-9602(01)80215-6).
- Leshchenko TO, Zhovnir MM, Yufymenko VH. Atlas kultury movy medyky. Lviv: Mahnoliia 2006; 2021. 144 s. [in Ukrainian].
- Hryn VH, Fedorchenko IL, Lytovka VV. Pryntsyp vykorystannia mobil'noho mul'tymedynoho kompleksu «Oniko» na kafedri anatomiyi liudyny Poltavskoho derzhavnogo medychnoho universytetu. Act. Probl. of the Modern Med. 2023;23(1):109-17. Dostupno: . [in Ukrainian].

ВЕКТОРИ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ З КАФЕДРОЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

Гринь В. Г., Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В., Тихонова О. О., Білаш В. П., Юфименко В. Г., Федорченко І. Л.

Резюме. Для професійної діяльності медичного працівника важливою умовою є формування як загальних так і фахових компетенцій, які дозволяють в майбутньому успішно виконувати поставлені завдання, вирішувати проблеми, що виникають у процесі практичної діяльності. Формування більшості компетенцій майбутнього лікаря відбувається при освоєнні комплексу дисциплін, а також у процесі практичної та самостійної роботи студентів. Необхідною умовою для створення загальної системи знань в медичному університеті є встановлення зв'язків між навчальними дисциплінами, адже окремо взята дисципліна не спроможна

сформувати професійну компетентність майбутнього лікаря. Лише міждисциплінарна інтеграція здатна виконати основні функції освітнього процесу та забезпечити формування цілісної системи знань, умінь і навичок, необхідних фахівцю для виконання функціональних обов'язків та формування наукового світогляду. Способи інтеграції освітнього процесу кафедри анатомії людини з кафедрою українознавства та гуманітарної підготовки передбачають дослідження шляхів поєднання медичних знань з гуманітарними, зокрема мовно-культурними аспектами, для покращення якості підготовки майбутніх медичних працівників. Основними напрямками та способами такої інтеграції є спільна робота над перекладом та адаптацією анатомічної номенклатури з латинської на українську з урахуванням сучасних мовних норм та української медичної термінології. Важливим аспектом є включення анатомічних термінів у завдання та вправи з української мови професійного спрямування. Наприклад, аналіз текстів з анатомії з точки зору стилістики, граматики та лексики, розробка спільних навчальних посібників, словників, які б поєднували анатомічні знання з лінгвістичними. Таким чином, інтеграція освітнього процесу кафедр анатомії та українознавства є важливим фактором для підготовки висококваліфікованих та культурно освічених медичних фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному українському суспільстві.

Ключові слова: інтеграція освітніх процесів, кафедра анатомії, кафедра українознавства, медична освіта, анатомічна номенклатура, українська мова, культурна компетентність.

VECTORS OF INTEGRATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE DEPARTMENT OF HUMAN ANATOMY WITH THE DEPARTMENT OF UKRAINIAN STUDIES AND HUMANITIES

Hryn V. H., Leshchenko T. O., Sharbenko T. V., Tykhonova O. O., Bilash V. P., Yufymenko V. G., Fedorchenko I. L.

Abstract. For the professional activity of a healthcare professional, an essential condition is the formation of both general and professional competencies that allow them to successfully perform tasks and solve problems arising in the course of practical activity in the future. Most of the competencies of a future doctor are formed in the course of mastering a set of disciplines, as well as in the process of practical and independent work of students. A prerequisite for creating a general system of knowledge at a medical university is to establish links between academic disciplines because a single discipline cannot form the professional competence of a future doctor. Only interdisciplinary integration can fulfil the main functions of the educational process and ensure the formation of a holistic system of knowledge, skills and abilities necessary for a specialist to perform functional duties and form a scientific outlook. Integrating the educational process of the Department of Human Anatomy with the Department of Ukrainian Studies and Humanities involves researching ways to combine medical knowledge with humanities, including linguistic and cultural aspects, to improve the quality of training of future medical professionals. The main directions and ways of such integration are collaborative work on translating and adapting anatomical nomenclature from Latin into Ukrainian, considering modern language norms and Ukrainian medical terminology. An important aspect is including anatomical terms in tasks and exercises in the Ukrainian language for professional purposes. For example, the analysis of anatomy texts in terms of style, grammar and vocabulary and the development of collaborative textbooks and dictionaries that would combine anatomical knowledge with linguistic knowledge. Thus, the integration of the educational process of the Anatomy and Ukrainian Studies departments is an essential factor in the preparation of qualified and culturally educated medical professionals who can effectively work in modern Ukrainian society.

Key words: integration of educational processes, Department of Anatomy, Department of Ukrainian Studies, medical education, anatomical nomenclature, Ukrainian language, cultural competence.

ORCID and contributionship / ORCID кожного автора та їх внесок до статті:

Hryn V. H.: <https://orcid.org/0000-0001-5894-4416>^{CD}
 Leshchenko T. O.: <https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>^{AB}
 Sharbenko T. V.: <https://orcid.org/0009-0003-8791-324X>^A
 Tykhonova O. O.: <https://orcid.org/0000-0001-7796-0809>^E
 Bilash V. P.: <https://orcid.org/0000-0002-7178-3394>^F
 Yufymenko V. G.: <https://orcid.org/0000-0003-1770-1543>^E
 Fedorchenko I. L.: <https://orcid.org/0000-0002-7840-887X>^F

Conflict of interest / Конфлікт інтересів:

The authors declare no conflict of interest / Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Corresponding author / Адреса для кореспонденції

Fedorchenko Igor Leonidovich / Федорченко Ігор Леонідович
 Poltava State Medical University / Полтавський державний медичний університет
 Ukraine, 36011, Poltava, 23 Shevchenko str. / Адреса: Україна, 36011, м. Полтава, вул. Шевченка 23
 Tel.: 0958272491 / Тел.: 0958272491
 E-mail: fedorchenkoigor@ukr.net

A – Work concept and design, B – Data collection and analysis, C – Responsibility for statistical analysis, D – Writing the article, E – Critical review, F – Final approval of the article / A – концепція роботи та дизайн, B – збір та аналіз даних, C – відповідальність за статистичний аналіз, D – написання статті, E – критичний огляд, F – остаточне затвердження статті.

Received 26.09.2024 / Стаття надійшла 26.09.2024 року
 Accepted 13.02.2025 / Стаття прийнята до друку 13.02.2025 року